

härigenom erhållna magt; men hvarje gång en bekännelsefänge insättes, missbrukar samhället sin magt genom våld på en viktig och ostridig rättsgrundsats; och när han åter måste utsläppas, erkänner samhället dymedelst sig hafva låtit honom lida straff för ett brott, till hvilket han varit, om ej bevisligen oskyldig, åtminstone icke bevisligen skyldig, — ett moraliskt nederlag, så mycket svårare, som den förbragta bevisningens verkan i väsendtlig mån genom det misslyckade försöket försvagas. Är bevisningen så bindande, att den tilltalade kan på bekännelse insättas, måste den ock anses tillfyllestgörande för den tilltalades fällande till brottet, helst sedan lagen numera icke i något fall stadgar ovilkorligen dödsstraff, och knappast lifstidsfängelse, hvarifrån den tilltalade vanligtvis efter 10 års välförhållande benådas, kan anses medföra större lidande än en längre tids sittande på bekännelse.

Af dessa skäl är jag skiljaktigt från Utskottets beslut i denna del och hemställer att Riksdagen måtte för sin del besluta, att den genom Kongl. Brevet den 22 Mars 1803 bestämda rätt att till bekännelse hålla i fängelse en för groft brott tilltalad, men ej dertill fullt förvunnen, person må anses upphäfvad.

samt af Herrar *de Laval, Lemchen, Rosenberg, Bergström, Hessle, Bovin* och *Bälter Sven Ersson*, hvilka instämde med Herr von Gegerfelt.

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli d. 20 Febr. 1868, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns forum privilegiatum.

Sedan förra Riksdagen för sin del beslutat upphäfvande af de stadganden, enligt hvilka frälsemän ega att få vissa dem rörande mål och angelägenheter omedelbart af Hofrätt handlagda och bedömda, men detta beslut ej kommit under någon vidare grundlagsenlig behandling, utan följaktligen förfallit, så har Herr *A. Reuter-erona* inom Andra Kammaren nu ånyo väckt förslag i sådan syftning, hvilket förslag blifvit till Lag-Utskottets behandling remitteradt.

I öfverensstämmelse med 6 § uti de för Ridderskapet och Adeln den 16 Oktober 1723 utfärdade privilegier är i 8 Kapitlet 2 § Rättegångsbalken förordnad,

att Hofrätt skall döma, enligt 8 mom., öfver "tvister om arf efter frälseman: deras förordning vid dödstimman om deras egendom: förmynderskap för deras barn och arfvingar, som frälse äro: så ock der frälseman eller dess arfvinge vill genom offentligt anslag afstå dess egendom till borgenärer och om hvarderas rätt och företräde dertill; eller den ena maken söker skilja sin lott i bo från den andres enskilda gäld"; samt, enligt 9 mom., "öfver de brott, der frälseman förverkar lif, ära, adelig frihet, gods eller arfvelig rättighet; så ock enviges eller andra slagsmål eller förgripelser med skymfliga ord och gerningar, emellan frälsemän eller deras vederlikar, när domaren i orten, der gerningen gjord är, först derom ransakat"; och hafva dessutom genom Kongl. Brefven den 26 Oktober 1748 och den 7 April 1805 dels utländske adelsmän, som hit till riket inkommit, dels ock Svenska Akademiens ledamöter förklarats berättigade att åtnjuta samma förmåner i rättegångsmål som Svenske adelsmän, och att således, lika med desse, i vissa mål omedelbart dömas af Hofrätt.

Utskottet, som anser sig nu, liksom vid förra riksdagen, böra biträda motionärens framställning, tillåter sig att ur Utskottets då afgifna yttrande i ämnet återgifva följande:

"Utskottet bör till en början erinra, att, enligt Konkurslagen den 18 September 1862 och Kongl. Förordningarne af samma dag om boskilnad och om undanskiftande af egendom i makars bo samt huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo, frälsemans konkurs- och boskilnadsmål icke vidare skola omedelbart af Hofrätt upptagas. Vidare hafva genom Strafflagen af den 16 Februari 1864 åtskilliga af de i 8 Kapitlet 2 § 9 mom. Rättegångsbalken uppräknade fall, i hvilka frälseman för af honom begångna brott skall dömas af Hofrätt såsom första domstol, upphört att ega tillämplighet, och rörande flera af de öfriga torde olika åsigtter kunna uppstå, huruvida de böra af underrätt eller Hofrätt omedelbarligen afdomas.

Det är sålunda egentligen endast i fråga om bouppteckningar, arf, testamnten och förmynderskap, som Hofrätternas särskilda jurisdiktion öfver frälsemän ännu har någon betydelse. Men äfven i afseende på boupptecknings- och arfsfrågor står den icke väl tillsammans med den nya lagstiftningen, angående urarfvagörelse och undanskiftande af egendom i död makes bo, enligt ofvanberörda Kongl. Förordning den 18 September 1862. Enligt 5 och 7 §§ i denna förordning åligger det nemligen frälsemans arfvinge, som vill göra sig urarfva, och efterlevande maka, som vill afträda egendom för att vinna befrielse från gäld, att hos *underdomaren* afträda egendomen inom en månad från den dag bouppteckningen slutades, och följaktligen äfven att vid afträdesansökningen föga samma handling. Men enligt 9 Kapitlet 4 § Ärfda-balken bör ock inom nyssnämnda tid bouppteckningen ingifvas till den *Hofrätt*, hvarunder den afidne vid dödstillfället lydt. Denna öfverrätt tillkommer derjemte på grund af 2 och 3 §§ i omförmälda kapitel af Ärfda-balken att vaka deröfver, att bouppteckning efter frälseman varder inom föreskrifven tid hållen, och, om sådant ej då låter sig göra, meddela anstånd dermed till viss dag. Deremot eger *underdomaren*, enligt 21 § i 1862 års förordning, att, i fråga om egendoms afträdande, pröfva, huruvida bouppteckningen blifvit i laga tid upprättad. Här förefinnas alltså inkonsequenser i lagstiftningen, som svårligen kunna annat än leda till oredda och förvecklingar i tillämpningen.

Hvad slutligen angår den Hofrätten åliggande vårdnaden öfver förmynderskap för omyndige af frälsestånd, har svårigheten att utöfva densamma, isynnerhet då myndlingarne bo å aflägsna orter, blifvit ökad genom Kongl. Förordningen an-

gående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndiges egendom den 24 September 1861 och särdeles genom dess stadgande i 5 §, enligt hvilket Rätten, då fråga väckes, att förmyndare bör lemna inteckning eller annan säkerhet för omyndigs hos honom innestående medel, eger derom förordna såsom nödigt och skäligt pröfvas, hvilken pröfning åter måste grunda sig på en kannedom om personens vederhäftighet och förhållande i öfrigt, som i de flesta fall icke är att förutsätta hos annan domstol än underrätten i orten, der förmynderskapet finnes. Stadgandena angående Adels särskilda forum hafva sålunda, äfven der de kvarstå, förlorat sitt ursprungliga sammanhang; och de kunna derfore nu mindre än någonsin anses såsom en verklig förmån för Ridderskapet och Adeln. De torde fast heldre vara de fleste bland Ridderskapet och Adels ledamöter till olägenhet. Om man äfven fäster mindre vikt vid den omständigheten, att frälsemännen derigenom gå miste om en instans i deras arfs- och förmynderskapstvister, hvilket visserligen bereder skyndsamhet, men också i samma mån minskar säkerheten i dessa tvisters pröfning, så är det dock otvifvelaktigt, att för det stora flertalet af Ridderskapet och Adels ledamöter, som bo afväge från den Hofrätt, under hvars jurisdiktion de lyda, både besvär och kostnad vållas genom ifrågavarande privilegium, som hindrar dem att i sådana enkla ärenden som boupptecknings ingifvande, testamentsbevakning och förmyndareförordnande, vända sig till *domstolen* i orten, under det att de i vida viktigare och lika grannliga saker måste underkasta sig samma domstols jurisdiktion.

Då alltså ifrågavarande undantagslag i de flesta fall icke synes kunna lända till någon verklig förmån för Ridderskapet och Adeln, utan i stället medföra olägenheter för såväl detta Stånds egna medlemmar som öfrige medborgare i riket; och dess fortfarande bestånd tvifvelsutän komme att medföra oreda och osäkerhet i lagskipningen, anser för sin del Utskottet samma lag böra upphävas samt, till följd deraf, jemväl ofvanberörda Kongl. Bref af den 26 Oktober 1748 och den 7 April 1805 till all verkan förfalla.

En sådan lagförändring behöfver ej medföra förlust för Ridderskapet och Adeln af dess nuvarande rätt att äfven i städerna sjelfve utse personer till förrätande af bouppteckningar och arfskiften i adliga sterbhus, hvilken rättighet måste anses såsom en verklig förmån. Denna rätt är nemligen icke uttryckt i Ridderskapet och Adels privilegier eller i de lagrum, om hvilkas upphäfvande är fråga, utan grundad på 35 § af Kongl. Resolutionen den 3 Oktober 1675 och Kongl. Förordningen den 1 Mars 1749. Emellertid har Utskottet ansett nödigt, att, till undvikande af misstyding, särskildt förbehåll om nämnda rätts fortfarande bestånd bör göras.“

De skäl, hvilka sålunda till stöd för den ifrågaställda lagstiftningsåtgärden tillförene blifvit anförda, synas fortfarande ega full giltighet, i följd hvaraf Utskottet vördsamt tillstyrker,

att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, angående upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum, så lydande:

“Med ändring af hvad 6 § af Ridderskapet och Adels privilegier den 16 Oktober 1723 samt 8 och 9 mom. af 2 § i 8 Kapitlet Rättegångsbalken innehålla derom, att vissa mål och angelägenheter rörande frälsemän skola omedelbart af Hofrätt bedömas och handläggas, förordnas, att dessa mål hädanefter skola tillhöra vederbörande Underdomstolar och efter allmänna Rättegångs-ordningen behandlas; dock att derigenom icke någon inskränkning sker i den rätt, som, jemlikt Kongl. Resolutionen den 3 Oktober 1675, § 35, jemförd med Kongl. Förordningen den 1

Mars 1749, tillkommer arfvingar i adliga sterbhus att till förrättande af bouppteckningar och arfskiften i samma sterbhus kalla dem, de helst der-till bruka vilja; kommande i följd häraf Kongl. Brefven den 26 Oktober 1748 och den 7 April 1805, hvarigenom utländske adelsmän, som hit till riket inkommit, samt Svenska Akademiens ledamöter blifvit förunnade enahanda förmåner i rättegångsmål som Ridderskapet och Adeln, att till all verkan upphöra.

De mål och ärenden, som vid den tid, denna författning träder i verkställighet, på Hofrätts profning bero, skola af Hofrätten med slut afhjelpas.

Stockholm den 20 Februari 1868.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.